

WaterPeilingen

Nummer 33

VWG Nieuwsbrief 15 maart 2024

De Nieuwsbrief van de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis verschijnt 1 x per maand rond de 15^e van de maand.

Het bestuur vergadert op 31 mei.

Ook dit jaar mocht de VWG weer enkele nieuwe leden begroeten!. Welkom en graag tot ziens bij een van de activiteiten, zie de agenda.

Excursie donderdag 6 juni 2024.

Voor het eerst in het bestaan van de VWG is de bestemming van de VoorjaarsExcursie in Limburg.

Het gaat om een vaartocht vanuit Maastricht via de Maas en het Albertkanaal. De tocht duurt van 11.00 u tot plm. 17.00 u.

Aan boord wordt informatie gegeven over deze bijzondere tocht. Ton Burgers heeft in TWG 2023-1 en 2 het een en ander geschreven over de waterwegen rondom Maastricht en de reden van de aanleg van het Albertkanaal.

Er zijn 55 plaatsen beschikbaar waarvan er inmiddels 34 zijn gereserveerd. Schroom niet om u vooral en bijtijds aan te melden en daarmee zeker te zijn van een plaats aan boord.

Aanmelden kan via: waterstaatsgeschiedenis@hotmail.nl. onder gelijktijdige betaling van het genoemde bedrag ad € 35,- p.p. op rekeningnummer:

NL 91 INGB 0000093830 ten name van Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis o.v.v. 6 juni 2024.

In en rondom Maastricht zijn voldoende overnachtingsmogelijkheden van B&B tot hotel. Op de website van Goedverblijf zijn met regelmaat aanbiedingen te vinden ook van hotels in en om Maastricht. Na het afmeren zijn er op de Maasboulevard en omliggende straten voldoende eetgelegenheden te vinden alvorens weer op reis te gaan.

Nb. Op 6 juni worden er ook verkiezingen gehouden. Mocht u al op woensdag 5 juni of eerder in Maastricht komen en u wilt toch uw stem uitbrengen dan is het nodig om de stempas om te laten zetten in een kiezerspas.

Dit omzetten kan bij het gemeentehuis van uw gemeente. U dient hiervoor de stempas en een geldig identiteitsbewijs mee te nemen.

Daarmee kunt u in elk stemlokaal in Nederland uw stem uitbrengen. In Maastricht is voldoende tijd en gelegenheid.

Najaar: Vrijdag 4 oktober: moet nog worden ingevuld, waarschijnlijk wordt dit een gezamenlijke activiteit van Netwerk Water Heritage met de VWG.

Algemeen:

Watererfgoed Rivierenland; Oproep om mee te werken:

Het WS Rivierenland in Tiel vierde in het afgelopen jaar haar 750-jarige bestaan. In dat kader is zij begonnen met de inventarisatie van haar uitgebreide collectie cultureel erfgoed. Het WS kan daarbij externe (vrijwillige) hulp goed gebruiken. Bij deze dan ook een oproep aan ter zake kundige leden van de VWG. Aanmelding om bij te dragen kan bij Merel Elenbaas van het Regionaal Archief Rivierenland. Ook gevestigd in Tiel.

Wij hopen met dit bericht geïnteresseerden aan te spreken die ondersteuning kunnen bieden bij het inventarisatieproject. Dat kan in allerlei opzichten; is iemand bijvoorbeeld bekend met een waterstaatkundig object in het beheersgebied van het Waterschap Rivierenland (zoals een dijkmagazijn, sluis, etc.) en wil deze persoon zijn/haar kennis met ons delen. Dat kan in de vorm van een gesprek, mailcontact, aanleveren van bronnen zoals tekst, foto- of kaartmateriaal. Tips over eerder verschenen publicaties...

Daarnaast wordt er van elk erfgoedobject door ons een korte objectbeschrijving gemaakt. Gemiddeld een A4'tje tekst over de historische context, huidige functie/installatie. Deze informatie halen we voornamelijk uit de archieven. We kunnen ook hulp gebruik bij het nalezen van deze teksten of juist het samenstellen hiervan.

Merel is bereikbaar via melenbaas@rivierenland.nl cq erfgoed@wsrl.nl

Je kunt Merel ook eerst vragen het "position paper cultuurhistorie" van het WS toe te sturen. Hierna kun je Merel wellicht gerichter bevragen.

Waterstanden en peilschaal:

Dat het de afgelopen maanden nat en somber is geweest hoeft inmiddels geen betoog meer.

Zandgronden hebben ruimschoots water gehad, en beken zijn gevuld met water.

Rijkswaterstaat gaf vrijwel wekelijks de stand van zaken door over de waterstanden die werden verwacht op de grote rivieren. Maar soms lijkt de stand van het water op die rivieren in het niet te vallen als ergens een oude steen opduikt waar de waterstanden uit vroeger tijden in zijn aangebracht. Deze steen is te zien aan de Bokkingshang 1 in Deventer, dat is pal naast de IJssel. Vooral 1658 en 1635 moeten rampzalig zijn geweest als het water op zijn minst of bijna manshoog staat. Bij vier hoogtemerken staat de exacte datum aangegeven. Zo herinneren wij ons in deze tijd dat het op deze plaats maar ook elders behoorlijk tekeer kon gaan. Dan was 2023/24 misschien toch maar een 'vingeroefening', mede dankzij alle werkzaamheden die na 1995 inmiddels zijn uitgevoerd op grond van het Hoog water Beschermingsprogramma en ruimte voor de rivier. Ook bij Deventer is die ruimte in de afgelopen gemaakt om in tijden van hoogwater dat extra water te kunnen bergen.

(gevelsteen; Bokkingshang I Deventer, afb. ve)

Waterschap Vechtstromen (Almelo)

In het Loopdiep bij Zwinderen is de eerste vislift geplaatst. Het waterschap zou liever een natuurlijke vispassage aanleggen maar dat is op dit punt niet mogelijk. Om de vismigratie beter te laten verlopen worden er tot augustus nog vier geplaatst.

Vissen hebben de eerste lift al ontdekt en maken er gebruik van. Er is een zogenaamde 0-meting gedaan om vervolgens na te kunnen gaan welke vissen er gebruik van de lift maken en hoe vaak er vissen in de lift zitten.

Het Loodiep stroomt tussen Coevorden en Zwinderen.

Waterschap Drents Overijsselse Delta (Zwolle)

Waterschap DOD, waterschap Rijn en IJssel en LTO noord hebben het Delta Agrarisch Waterbeheer getekend. Het moet voor agrariërs binnen handbereik liggen om een zgn. boerenstuw te plaatsen of om waterbergende maatregelen te nemen. Omdat dit in ieders belang is moet een verzoek sneller afgehandeld kunnen worden. De agrariër heeft er belang bij maar ook flora en fauna. Het gaat misschien om kleine maatregelen maar ze kunnen wel versterkend werken in de Kader Richtlijn Water.

Vanuit Europa wordt het belang ingezien van Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. In Overijssel is voor de periode 2023-2027 een bedrag van 27 miljoen euro beschikbaar.

Waterschap Rijn en IJssel (Doetinchem).

Het waterschap merkt dat de overschotten van een teveel aan water inmiddels op de meeste plaatsen verdwenen zijn. De grondwaterstand is momenteel iets hoger dan normaal voor de tijd van het jaar. Hetgeen nu nog aanwezig is in het gebied en geen overlast veroorzaakt wordt vastgehouden.

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (Houten).

In het Veenweidegebied hebben meerdere agrariërs in de afgelopen jaren klimaatmaatregelen getroffen om in dertien polders de bodemdaling te vertragen. Tegelijkertijd is de uitstoot van CO₂ afgenomen en de biodiversiteit toegenomen. In totaal gaat het om 9.000 hectare weidegrond die in de polders bij Kortrijk, Portengen, Vlist, Meijepolder laag, Stein zuid en Ronde Hoep. Een van de maatregelen bestaat uit de aanleg van een waterinfiltratiesysteem. Als de veengrond te droog is kan er water uit de buizen worden aangezogen waardoor de veengrond een spons blijft en niet verder inklinkt. De waterstand bleef in de zomer 15 tot 30 centimeter hoger dan wat gebruikelijk was voordat de boeren aan de slag gingen.

De CO₂ uitstoot verminderde met 38%. Er bestaan plannen om dit in nog eens vijf polders toe te gaan passen.

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (Heerhugowaard)

Met ingang van dit jaar is HHNK 58 kilometer aan watergangen en sloten in het stedelijk gebied van de gemeente Koggenland gaan onderhouden, baggeren en maaien. De gemeente Koggenland ligt tussen Heerhugowaard en Hoorn in. Voor het hoogheemraadschap is onderhoud belangrijk om een goede doorstroming te bevorderen om water af te kunnen voeren.

Hoogheemraadschap van Rijnland (Leiden).

Het hoogheemraadschap gaat dit jaar op verschillende plaatsen zogenaamde ‘vissenbossen’ aanleggen. Er zijn acht locaties uitgekozen, afhankelijk van het scheepvaartverkeer wordt er een bos van wilgentakken, beton of staal geplaatst. Een onderwaterbos moet de vissen luwte en daarmee bescherming geven. Het doel is om de waterkwaliteit in het gebied van Rijnland te verbeteren. Op de website bij het thema actueel wordt uitgelegd waar de vissenbossen komen en wat de werking is.

Hoogheemraadschap van Delfland (Delft).

Nationaal Park Hollandse Duinen wordt door zestig partners gesteund. Het NPD ligt tussen Hoek van Holland en Hillegom. De eerste duinenrij is tevens de primaire kering tegen de Noordzee maar het gebied daar vlak achter ligt vaak in stedelijk gebied, of tuinglasbouw zoals in het Westland. Bescherming om verdere aantasting van dit landschap te voorkomen is noodzakelijk. De woningbouwopgave zorgt voor ruimtelijke druk op iedere kavel die beschikbaar zou zijn. De zestig partners zien de noodzaak in om maatregelen te nemen en het Nationaal Park Duinlandschap te beschermen. In Madestein (Loosduinen) wordt nieuwe waternatuur aangelegd. Delfland doet in dit kader mee met een project van Zweth tot zee. Het convenant loopt tot 2027.

Hoogheemraadschap van Schieland & de Krimpenerwaard (Rotterdam)

Op 4 maart werd tijdens een symposium een nieuw klimaatscenario gepresenteerd. Gaat Nederland meebewegen met de zeespiegelstijging, wordt er een oplossing zeewaarts gekozen of wordt er ingezet op het verder blijven beschermen van de kustlijn die er nu is. Dat zijn vragen die beantwoord moeten gaan worden. Dat de zeespiegel gaat stijgen staat vast. Tussen het jaar 2100 en 2200 kan dat met een meter of vier tot vijf realiteit zijn geworden. Tot die tijd kan er niet aan het vooruit schuiven van maatregelen worden gedacht om daar latere generaties mee te confronteren.

Waterschap Hollandse Delta (Ridderkerk).

Tijdens het broedseizoen worden in de Waal bij Ridderkerk ‘drijfbalken’ geplaatst. Hiermee moet worden voorkomen dat de pleziervaart het riet in kan varen.

Bij Strijen is in de Keen, een havenkanaal naar het Hollands Diep kortgeleden een boerenschouw uit het water gehaald. Het waterschap was op zoek naar munitie uit WO II. De vondst van de boerenschouw die plm. 100 jaar oud is was een verrassing. De schouw is 5,7 meter lang en zal worden gerestaureerd. Het waterschap is op zoek naar verhalen rond het gebruik van dergelijke schouwen die veelal in waterrijk gebied werden gebruikt om van het ene perceel weiland bij het andere of de boerderij te komen. Ook wordt er naar een passende bestemming voor de schouw gezocht.

Waterschap Scheldestromen (Middelburg)

Uitdrogen van de Kapelse moeren natuurgebieden bij Yerseke onderzocht. Sloten en natuurgebieden vallen steeds vaker droog. Deze twee gebieden zijn door hun bodemstructuur kwetsbaar omdat er een oud veenpakket ligt. Het veen klinkt steeds verder in. De waterstand in de natuurgebieden bij Yerseke was ongelijkmatig. Door het plaatsen van twee zonnepompen moet het water beter verdeeld worden tussen het noordelijk en zuidelijk gebied. Beide gebieden moeten over voldoende water beschikken om het inklinken van het veen tegen te gaan en de uitstoot van CO2 te voorkomen.

Na de zomer wordt een analyse gemaakt wat het meest effectief is om de natuurgebieden ook voor de lange termijn te behouden.

Vrijdag 22 maart 2024, Amsterdam

Water: beleving, beheer, beeldvorming in de lange negentiende eeuw Jaarcongres
Werkgroep De Moderne Tijd

Locatie: Doelenzaal Universiteitsbibliotheek (Singel 425)

De omgang met water is tegenwoordig een van de centrale maatschappelijke opgaven, of het nu gaat om zeespiegelstijging, grondwaterdaling of drinkwatertekorten. Een overschot of tekort zorgt voor problemen. Denk bijvoorbeeld aan de recente watersnood in het Limburgse en Waalse rivierengebied of aan de verdroging in de Amsterdamse waterleidingduinen. Maar water is ook een belangrijke bron van inspiratie voor hedendaagse kunstenaars over de hele wereld.

Ook in de negentiende eeuw speelde water een cruciale rol in de snel veranderende samenleving. Koning Willem I besloot tot de Nieuwe Hollandse Waterlinie en zorgde als ‘Kanalenkoning’ voor grootschalige investeringen in de landelijke waterinfrastructuur. Tegelijkertijd was Jacob van Lennep overtuigd van het belang van schoon drinkwater voor consumptie en hygiëne van de moderne mens bij zijn inzet voor de Amsterdamse waterleiding. Ondertussen was zoet- of zoutwater ook een bron van wetenschappelijk onderzoek. Schepen voeren uit voor onderzoek op zee en langs de Noordzeekust van Nederland en België verschenen (verplaatsbare) onderzoekspaviljoens. De visserij professionaliseerde op zee en de grote rivieren, maar kampte in toenemende mate met internationale concurrentie en de effecten van overbevissing. Ten slotte trokken toeristen en kunstenaars op grote schaal naar de zonnige badcultuur aan de kust. Op regenachtige dagen droomden velen weg bij de onderwaterwereld in het aquarium, thuis of in Artis.

Water is een grillig en fascinerend fenomeen in de lange negentiende eeuw. De strijd tegen het water werd onderdeel van de Nederlandse nationale identiteit en beeldvorming. Het water bepaalde de vormgeving van het landschap of bleek een essentiële voorziening voor de stedelijke ontwikkeling. Hendrik Willem Mesdag hield van de woeste branding aan de kust, Jan Voerman van het dromerige rivierenlandschap, Gerrit Willem Dijsselhof van het schilderachtige aquarium, Joseph Coosemans van de contrasten tussen heide en moeras. Het congres van de Werkgroep de Moderne Tijd is in 2024 gewijd aan water: aan de beleving, het beheer en de beeldvorming in de periode 1780-1940. Wat waren de wateropgaven in deze lange negentiende eeuw? Hoe bepaalde het water de economie, de handel en het toerisme? Op welke manier was het een bron van inspiratie voor ingenieurs, wetenschappers of kunstenaars? Kortom, welke rol speelde het water in de cultuur en identiteit van de snel veranderende samenleving van de lage landen tijdens de lange negentiende eeuw? Aan de hand van deze vragen beoogt het congres stil te staan bij de veelzijdige culturele betekenis van water en de maatschappelijke, wetenschappelijke en artistieke vragen in de Lage landen.

Aanmelden kan tot woensdag 13 maart 2024 bij Marjet Brolsma (M.Brolsma@uva.nl). Kosten: €25,-inclusief lunch, ter plekke contant te voldoen. Voor studenten en promovendi is er een gereduceerd tarief van €15,-.

Programma jaarcongres De Moderne Tijd 2024:

"Water: beleving, beheer, beeldvorming in de lange negentiende eeuw"

09:30 u-10:00 u Inloop

10:00 u-10:15 u Welkom en inleiding door Lotte Jensen

10:15 u-11:00 u Openingslezing Wim Klinkert (UvA en Nederlandse Defensie Academie): "Een nationaal verdedigingsmiddel". Militaire inzet van water 1840-1940'

11:00 u-12:30 u Sessie I: Samen met/tegen het water Nico Randeraad & Joris Roosen (UM/Sociaal Historisch Centrum voor Limburg): 'Conflict en conflictbeheersing rond de Gemeenschappelijke Maas, 1780-1850' Joep Schenk (UU): 'Internationale riviersamenwerking na Napoleon: een mandaat van de markt, of onderdeel van een nieuwe Europese veiligheidscultuur?' Francien van den Heuvel (OU): 'Brabantse en Bossche bestuurders strijden voor waterveiligheid'

12:30 u-13:30 u Lunchpauze

13:30 u-14:30 u Sessie II: Waterproblematiek in de stad. Private leidingen en publiek debat Matthijs Degraeve (VUB): 'Werken met water. Het veranderende beroep van loodgieters in de negentiende eeuw' Nathan Lauwers & Kim Descheemaeker (Liberas): 'Het ontstaan van de Tussengemeentelijke Maatschappij der Vlaanderen voor Waterbedeling (TMVW) in 1923. Tegengestelde maatschappelijke belangen en disparate bevoegdheden'

14:30 u-15:00 u Pauze

15:00 u-16.00 u Sessie III: Beelden van water, mens, dier en macht Maurits Ertsen (TU Delft): 'Zwemmen tussen twee waters. Over water en macht in Nederland en Nederlands-Indië' Tom Sintobin (RU): 'Van vischduivel tot beschermde vissoort: de Europese meerval'

16:00 u-16:45 u Slotlezing Robert Verhoogt (min. OCW): 'De negentiende eeuw onder water. De verbeelding van de onderwaterwereld door kunst en wetenschap.

16.50 u. borrel.

Data:

2024: Volledige ingebruikname Blankenburgtunnel tussen de A-15 en A-20.

22 maart 2024: Jaarcongres Moderne Tijd. (zie bovenstaande informatie).

11 april: Lezing Strandpaviljoen Bremerbaai in Biddinghuizen: ‘Omgaan met droogte de geschiedenis van drinkwater’, Waterschaarste in Flevoland.
Aanvang 14.00 u; kosten 5 euro. Meer informatie op de site watersymposium-vuvereniging-fleovoland.

11 en 12 april: Stedsmuseum Godshuizen Gent; Godshuizenlaan 2: Feeding the Citizens? Urban land en landownership in past en present.

Meer informatie op de website van Universiteit Antwerpen.

13/14 april: festival op Wieringen vanwege het gereedkomen van de ‘kleine Afsluitdijk’.

2025 zal in het teken staan van de watersnood op 3, 4 en 5 februari 1825 waarbij delen van Nederland rond de Zuiderzee zwaar werden getroffen maar ook in Denemarken en Duitsland schade heeft aangericht. De bedoeling is om naar Friesland (Voorjaar) te gaan en in het najaar naar de Veluwe (Elburg).

Nb: 2025 is ook het lustrumjaar van SSF/ VWG.

2025: Friestalige kerkdienst in it Heidenskip rond de watersnood van 1825.

2025: 7^e Lustrum VWG en 8^e lustrum SSF.

2025: 1825 Overstroming langs de Zuiderzeekust.

2025/ 26: Overstroming grote rivieren die begon op 19 december 1925 maar liep door naar 1926 (zie ook de afbeelding aan het begin van deze WP waar het jaartal 1926 wordt genoemd).

2025: Amsterdam 750 jaar stadsrechten

2027: Begin van het waterloopkundig onderzoek en oprichting Waterloopkundig Laboratorium

2027: De Unie van Waterschappen bestaat 100 jaar.

2028: 75 jaar na 31 januari/ 1 februari 1953

2030: 175 jaar na de overstroming van de grote rivieren begin maart 1855.

2030: Begin aanleg van de Stelling van Amsterdam (1880)

2030: De Wieringermeer bestaat 100 jaar

2032: De Afsluitdijk bestaat 100 jaar

In de komende jaren zijn er tal van herdenkingen, het overzicht zal periodiek worden bijgewerkt.

Mocht iemand belangstelling hebben om over een van de bovengenoemde gebeurtenissen een bijdrage te leveren in TWG dan zijn de richtlijnen daarvoor op de website te vinden.

Uw reacties zijn ook welkom als u belangstelling heeft voor een onderwerp waarvan het naar uw mening interessant zou zijn om dat aan de orde te stellen in TWG. Als lezer van TWG en lid van de VWG nodigen wij u uit om onderwerpen voor TWG aan te dragen. Uw suggesties zijn welkom via het mailadres van de vereniging.

Oproep:

Mochten er wijzigingen in uw adressering zijn door verhuizing of het mailadres wilt u die dan doorgeven aan: **waterstaatsgeschiedenis@hotmail.nl** . Helaas komt het incidenteel voor dat het tijdschrift of een mailbericht naar een verkeerd adres wordt gestuurd.

Vincent Erdin,
secretaris VWG
15 maart 2024.